võitis silmapaistva pedagoogina rea õpilasi, kellede abil teostas suuremas jaos kodumaast kinnismuististe registreerimise ja kirjeldamise. Ta võttis ette rea kaevamisi, millede tulemusi kasutas oma teaduslikes töis, läbi sõeludes ja uuesti valgustades moderni meetodi najal kogu Eesti materjali. Eesti muististe kaitsekorraldus on algatuse saanud T.-ilt, samuti töötas ta J. G. Granö'ga (vt.) kaasa koduuurimise korraldusel. T.-i kirjutatud Eestisse puutuvaist töist on tähtsaim »Zur Archäologie Eestis« I—II (*Acta et Comm. Univ. Dorp.* B. III, a. 1922, B. VIII, a. 1926), mis esitab uut materjali ja avaramaid perspektiive eriti kultuurühenduse kohta Ida-Euroopaga ja pakub mitmeti uut meetodiliseltki. Peale selle on ta avaldanud rea väiksemaid kirjutisi Eesti muinasajast eesti ja välismaa ajakirjus ja muis väljaandeis. Eesti seltsidest oli T. eriti tegev Eesti Rahva Muuseumis ja Õpet Eesti Seltsis, millede poolt ta on valitud auliikmeks.

Isikl. saadud andmed; Helsingin Yliopisto II (1925). *T.*

TALLMEISTER, Theodor, kiriku- ja politikategelane, sünd. 28. III 1889 Tartus käsitöölise pojana, õppis aa. 1907—11 usuteadust Tartu ülikoolis, pidas prooviaastat Helmes ja Tartus Pauluse kog., oli sellejärel Võru praostkonna vikaariks ja aa. 1913—19 Riia eesti kog. õpetajaks, esiti 1½ a. abina, siis iseseisvalt, ja on sügisest 1919 toiminud Püha Vaimu kog. õpetajana Tallinnas. Seltskondlikku tegevust algas T. üliõpilasena, jätkas seda Riias Eesti Haridusseltsis, olles mõne a. selle esimees, ja kuulus a. 1917 Riia linnavolinikkude hulka. A. 1919 täitis ta lühemat aega Eesti Vabariigi diplomaatliku esindaja ja konsuli ülesandeid Riias. Tallinnas asudes on T. olnud II ja III Riigikogu liige, esimesel korral J. Pitka (vt.) asutatud rahvuslik-vabameelse partei ja teisel tööerakonna nimekirja järgi. Riigikogus on ta kaasa töötanud eriti hariduskomisjonis, olles viimasel ajal selle esimeheks. — T.-i peamiseks tegevusalaks on olnud kirik ja usuelu. Siin on ta peale otsese töö koguduses, kus ta on osutunud vaimukaks ning hoogsaks jutlustajaks ja algatusvõimeliseks organisaatoriks, kaasa töötanud ka üldkirikliku elu arendamisel. Aa. 1914—15 ilmus tema toimetusel »Riia Eesti Koguduse Leht«, mis leidis tähelepanu kaugemalgi. Eesti ev.-luteriusu kiriku korraldamistöist uutel alustel võttis ta Tallinnas elavalt osa. Viimaseil aa. on T. laiemalt tuttavaks saanud võitlustes alalhoidliku ja vabameelse usuteadusliku voolu vahel ev.-luteriusu kirikus. T. asub liberaalse usuteaduse seisukohal, mis üldiselt näeb piiblis vormilt ja sisult teatavais oludes ja tingimusis tekkinud usulist dokumenti; selle üksikväljenduste igavikuväärtust, tõelist tähendust ja ulatust tuleb püüda kindlaks teha teaduslik-kriitilise meetodi abil. Samuti pole usutunnistuse-kirjad kõigi aegade kohta maksvad absoluutsed eeskirjad, vaid neid võib hinnata usuliste dokumentidena oma aja seisukohalt ning alles võrreldes pühakirjaga. Selt aluselt lähtudes jõuab T. mõneski usu üksikküsimuses kirikus säilinud traditsioonilistest vaadetest erinevale seisukohale. Oma vaateid seletab ja propageerib T. peamiselt kuukirjas »Protestantline Ilm«, mille ta asutas a. 1923 ja sest ajast on toimetanud, avaldades selles peamiselt omi kirjutisi ja tõlkides või refereerides silmapaistvate saksa vabameelsete usuteadlaste töid. A. 1925 asutas ta Tallinnas Protestantlise Ühingu, mille esimehena ta on avaldanud laialist tegevust, pidades paljudes kohtades kodumaal kõnesid ja jumalateenistusi ning algatades haruühingute asutamist. Riigi ja kiriku lahutamise seaduse harutamisel Riigikogus pooldas T. üksikkogudust kiriku põhikorralduse alusena ja aitas mõjuvalt kaasa määruse vastuvõtmiseks, mille järgi kogudus võib usuühingute liidust, s. o. üldkirikust, lahkuda, jäädes oma senise varanduse kasutajaks. Ka pooldas T. perekonnaseisu-seaduse maksmapanekut riikliku registreerimise põhimõttel. Koguduste registreerimisel uue seaduse alusel esitas Püha Vaimu kog. põhikirja, mis mitmeti tunduvalt erineb üldkiriku poolt tunnustatud põhikirjast. — Leides T.-i vaadetes ja tegevuses lahkumist ev.-luteriusu kiriku usualustelt ja kirikus maksva seadusliku korra ignoreerimist, otsustas konsistoorium a. 1927 T.-i kirikuõpetaja kohalt tagandada ning vaimulikust seisusest välja heita, mis otsus aga vaimulikus ülemkohtus a. 1928 vormilistel põhjustel tühistati. Protsessi puhul avaldas T. seisukohtade selgitamiseks peale lühemate kirjutiste »Vaba Maas« ja »Päevalehes« 2 brošüüri »Konsistoorium ja protestantline liikumine« (Tallinna, 1927) ja »Võitlus edumeelsuse ja tagurluse vahel Eesti kirikus« (*ibid.*, 1927).

H. B. Rahamägi, Eesti Ev. Lut. usu vaba rahvakirik vabas Eestis (*Acta et Comm. Univ. Tart.* B X, 1, a. 1927); Konsistoorium ja protest. liikumine (1927, sisaldab T.-i eluloolisi andmeid) j. m. saadud andmed. *T.*

TALVIK, Eduard, tööstustegelane, sünd 14. IX 1880 Tartus kingsepa pojana, omandas hariduse kohalikus H. Treffner'i eragümnaasiumis, töötas aa. 1896—1901 õpilasena K. Mathiesen'i trükikojas Tartus, siirdus siis K. E. Söödi (vt.) trükikoja meistriks ja toimis hiljemini sealsamas tööjuhatajana. A. 1905 Söödi trükikojast lahkunud, asus ta Leipzigi ja hiljemini Berliini, kus trükitööstuse alal edasi õppis ja a. 1909 Berliinis trükikoja omandas, pidades seda 1911. a.-ni. Aa. 1911—15 oli